

תאריך עדכון: 7.5.2015

שם ומספר הקורס: ניוון והזדקנות

שמות הרכזים: דר' אמתי אוברמן, דר' דוד אנשל סייפרס,

סוג הקורס: שיעורים פרונטליים, תרגילים, מטלות, קריאה עצמית וסדנאות

היקף שעות: 136

סמסטר: ב'

שנת לימודים: תשע"ו

אתר הקורס במודל: [758134501](https://www.bar-ilan.ac.il/758134501) הזדקנות ואתרוסקלרוזיס

א. מטרת הקורס:

הקורס עוסק בשינויים המבניים, פיזיולוגיים ופתופיזיולוגיים המתרחשים בגוף האדם במהלך תהליך ההזדקנות וחשיבותם באטיולוגיה של תסמונות קליניות שכיחות בגיל המבוגר. יושם דגש על ההבדל בין שינויים שמקורם בהתפתחות (development) לבין שינויים שמקורם בזקנה (aging). אתרוסקלרוזיס, כגורם עיקרי של התחלואה בזיקנה נכללת בחטיבת הלימוד ז. בכל אחד מנושאי הלמוד, המחולקים לפי מערכות הגוף, יוצגו התהליכים המבניים-סטרוקטוראליים, הפיזיולוגיים והפתופיזיולוגיים ברמה תאית, רקמתית ומערכתית, יובהרו השינויים התפקודיים הנובעים משינויים אלו ויערך דיון על תסמונות קליניות שכיחות שמקורם בשינויים המתוארים.

בסיום הקורס הסטודנט/ית:

1. יכיר את הפתופיזיולוגיה, הסתמנות קלינית ודרכי טיפול של מגוון מחלות לב
2. יבדיל בין תהליכים שמקורם בהתפתחות לבין שינויים שמקורם בזקנה
3. יכיר את התסמונות הקליניות השכיחות באוכלוסייה המבוגרת
4. יבצע קבלה רפואית כוללת של קשיש כולל הערכה תפקודית ויתכנן תכנית טיפולית עבורו
5. יכיר את האתגרים הכרוכים בטיפול בתקופת סוף החיים.

ב. תוכן הקורס:

מהלך השיעורים:

הלימוד מתחלק על פני 18 ימים המשלבים הרצאות, סדנאות ולימוד עצמי מספרי לימוד ומאמרים עדכניים ולימוד מאתרים מקוונים.

מרכזי הקורס:

דר' אמתי אוברמן
דר' אנשל זייפרס

ביבליוגרפיה:

ספרי הקריאה העיקרים נמצאים באתר של הספרייה

באתר של CLINICAL KEY

1. Davidson's Principles and Practice of Medicine, Twenty-Second Edition, 2014
2. Kumar and Clark's Clinical Medicine, Eighth Edition, 2012

באתר של ACCESS MEDICINE:

3. HARRISON'S TEXT BOOK OF INTERNAL MEDICINE

מומלץ לקרוא את כל הפרקים המצויינים.

חומר מחייב למבחנים מודגש בכחול. לעתים מקור חובת הקריאה הוא מאמר, או אתר הוראה מקוונן ו/או פרק מאחד מהספרים. מאמרים וחומרים נוספים נמצאים במודל.

לגבי אק'ג – ראו פירוט בהמשך.

תכנית הוראה מפורטת

יום הוראה ראשון: 28.2.2016

שיעור ראשון: מבוא לרפואת הגיל המבוגר
מרצה: דר' אמיתי אוברמן
נושאי השיעור:
הגדרות
אפידמיולוגיה בארץ ובעולם
האתגרים בטיפול בגיל המבוגר.

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Ed.
Chapter: Aging and Disease על נפילות

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 72, Clinical Problems of Aging pp. 571-579

שיעור שני-רביעי : גנטיקה וביולוגיה של הזדקנות ו- LONGEVITY
מרצה: דר' אנשל סייפרס
נושאי השיעור:

חומר קריאה חובה לבחינה:
מאמר נמצא במודל.

Lopez-Otin C, Blasco MA, Partridge L, Serrano M, Kroemer G (2013) The hallmarks of aging. Cell 153:1194–1217

שיעור חמישי - שישי: דמוגרפיה ואפידמיולוגיה של האוכלוסיה המבוגרת
מרצה: פרופ' יצהל ברנר
נושאי השיעור: אוכלוסיית הזקנים בעולם ובארץ, מאפייני הבריאות, התפקוד והעיסוק שלהם.

חומר קריאה נוסף:

1. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4575908,00.html>
2. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4446756,00.html>

3. Harrison's: Chapter 70, World Demography of Aging: pp. 560-562

4. הקשישים בישראל – 2011 – הוצאת אש"ל

שיעור שביעי-שמיני: פיזיולוגיה ופתופיזיולוגיה של הזדקנות המערכות

מרצה: פרופ' יצהל ברנר

נושאי השיעור:

השתנות הפיזיולוגית של מערכות שונות בתהליך ההזדקנות והשפעתם על הופעת המחלה המהלך, והטיפול באדם הזקן

יום הוראה שני: 29.2.2016

שיעור ראשון-שני : אטרוסקלרוזיס – פתוגנזה ופתופיזיולוגיה

מרצה: דר' חוסיין אוסמה

נושאי השיעור:

1. גורמי סיכון – תפקוד אנדותל – סיסטמי ומקומי
2. היוצרות פלק
3. תגובת העורק לפלק positive + negative remodeling
4. סוגי הפלק – יציב, וולנרבילי
5. ארוזיה וקרע של הפלק - טרומבוזיס

חומר קריאה חובה לבחינה:

Kumar and Clark's Clinical Medicine, Eighth Edition 2012

לקרוא על Process of coronary atherosclerosis בפרק על מחלות קרדיו-וסקולריות עד הפרק על **ANGING**

+

Davidson's Principles and Practice of Medicine, 22nd Ed.

לקרוא על ATHEROSCLEROSIS בפרק של המחלות הקרדיו-וסקולריות עד הפסקה על **CORONARY ARTERY DISEASE**

חומר קריאה נוסף:

Harrison's Chapter 241: The Pathogenesis, Prevention, and Treatment of Atherosclerosis, pp. 1983-1992

שעור שלישי-רביעי: יתר לחץ דם

מרצה: דר' מוחמד עואודה

נושאי השיעור:

1. אטיולוגיה
2. פתופיזיולוגיה
3. גורמי סיכון ומניעה
4. פרמקולוגיה
5. סיבוכים עקרים

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's – HYPERTENSION
(מופיע בפרק על מחלות קרדיו-וסקולריות)

חומר קריאה נוסף

HARRISON'S : CHAPTER 247 PP 2042-2052

http://www.heart.org/idc/groups/heart-public/@wcm/@sop/@smd/documents/downloadable/ucm_462020.pdf

שעור חמישי-שמיני: אק"ג

מרצה:

נושאי השיעור:

1. עקרונות אלקטרו פיזיולוגיים
2. טכניקה וטכנולוגיה
3. תבנית אק"ג נורמלי
4. הפרעות הולכה
5. אק"ג באיסכמיה

חומר קריאה חובה לבחינה:

Harrison's; Chapter 228, Electrocardiography: pp. 1831-1839

אתר טוב ללימוד אק"ג – מומלץ בחום

<http://ecg.utah.edu/>

אתרים נוספים:

<http://www.ecgmadesimple.com/>

<http://www.practicalclinicalskills.com/ecg-tutorial.aspx>

ספר נוסף: **פענוח מהיר של אק"ג – דובין** – בעברית באתר של כותר (דרך לשונית ספרייה). מוצע לחפש בכפתור "חיפוש מתקדם" ולכתוב אק"ג או דובין.

ספר נוסף – נמצא באתר של CLINICAL ACCESS בספרים האלקטרוניים. מומלץ על ידי פרמדיקים. :

Chou's Electrocardiography in Clinical Practice, Sixth Edition

יום הוראה שלישי: 1.3.2016

שיעור ראשון-שני: אק'ג

מרצה:

נושאי השיעור:

המשך הנושאים שלמעלה

שיעור שלישי-רביעי: תסמונת כלילית חדה

מרצה: דר' שאול עטר

נושאי השיעור

1. הגדרה – כולל ההבדל מ – myocardial injury

2. סיווג (5 תת קבוצות)

3. התסמונת הקלינית

4. א.ק.ג. – כולל STEMI/Non STEMI

5. ביומרקרים

6. טיפול תרופתי רווסקולריזציה

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's principals and practice of Medicine:

כל הפרקים מ – ATHEROSCLEROSIS ועד VASCULAR DISEASE מכסים את הנושאים

הקרדיו-וסקולרים של המשך השבוע

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 244: Unstable Angina and Non ST Elevation M pp. 2015-2020

Harrison's: Chapter 245, ST Segment Elevation Myocardial infarction pp. 2021-2031

שיעור חמישי-שישי: סיבוכי אוטם שריר הלב

מרצה: דר' מרק ברזינס

נושאי השיעור:

1. הפרעות קצב

2. אי ספיקת לב חריפה

3. אי ספיקת המסתם המטרלי

4. extension , expansion, aneurysm, rupture

5. קרדיומיופטיה איסכמית

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 245, ST Segment Myocardial Infarction, pp. 2031-2035,

יום הוראה רביעי: 2.3.2016

שיעור ראשון-שני: הערכה לא פולשנית של איסכמיה
מרצה: דר' עדי פרנסיס.
נושאי השיעור:

1. מבחני מאמץ – אינדיקציה, טכניקה, המודינמיקה, ערך פרוגנוסטי. עקרונות מבחן המאמץ, הפרוטוקולים השונים של המבחן, הערכה של עבודת הלב בעת מבחן מאמץ double product (Triple), להבדיל מהיכולת הגופנית (Mets) אמצעי ההדמיה האפשריים כעזר באבחנה של איסכמיה – א.ק.ג., תנועתיות, פרפוזיה (אקו ומיפוי).
2. אקו במאמץ (פרמקולוגי, פיזיולוגי) – אינדיקציה, שיטות, ערך אבחנתי
3. מיפוי לב – התויה, שיטות, ערך אבחנתי.
4. ההבדל בין אנטומיה ואיסכמיה – Cardiac CT

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 229, Noninvasive Cardiac Imaging: Echocardiography, Nuclear Cardiology, and MRI/CT Imaging, pp. 1840-1852

שיעור שלישי-רביעי: צנתור לב אבחנתי וטיפול
מרצה: דר' מג'די חלבי
נושאי השיעור:

1. טכניקה, גישה, ציוד
2. התוויות והתוויות נגד, סיבוכים
3. צנתור ימני, המודינמיקה, שימוש בקטטר Swan-Ganz .
4. צנתור שמאלי + ונטריקולוגרפיה – הערכה המודינמית וכלילית
5. צנתור טיפולי כלילי – כולל תומכנים לסוגיהם
6. צנתור טיפול אחר – מסתמי, shunts

חומר קריאה חובה לבחינה:

Harrison's: Chapter 230, Diagnostic Cardiac Catheterization and Coronary Angiography, pp. 1853-1859

חומר קריאה נוסף

Harrison's: Chapter 246, Diagnostic Cardiac Catheterization and Coronary Angiography, pp 2035-2041

שיעור חמישי - שישי: מחלת לב איסכמית כרונית וקרדיולוגיה מניעתית
מרצה: דר' אינה רוזנפלד
נושאי השיעור:

1. גורמי סיכון קלאסיים לטרשת עורקים
2. Vascular Inflammation – משמעות, זיהוי וטיפול

- 3. שינוי אורחות חיים
- 4. ההנחיות הקליניות העדכניות למניעה ראשונית ושוניית וההבדל ביניהם

1. סיווג תעוקת חזה :

- 1. Stable, unstable – השתנות התסמונת ברצף הזמן.
- 2. נסיבות ההופעה (effort related, mixed, variant)
- 3. חומרת הסבל (N.Y.H.A classification), דרוג לפי CCS
- 2. עקרונות הטיפול התרופתי: שימוש מושכל באנטיקואגולציה (כולל נוגדי טסיות) חוסמי β , חוסמי תעלות הסידין, חוסמי ARBI ACE, סטטינים.

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 243, Ischemic Heart Disease, pp. 1998-2001, 2006-2011
 Harrison's: Chapter 239, Ischemic Heart Disease, pp. 1971-1978
 Harrison's: Chapter 238, Ischemic Heart Disease, pp. 1953-1957

שיעור שביעי – שמיני: מחקר ישומי בקרדיולוגיה
מרצה: דר' ארנון בלום.

יום הוראה חמישי: 3.3.2016

שיעור ראשון: בוחן וחזרה על בוחן

שיעור שני-שלישי: מחלות המסתם המיטרלי
מרצה:

נושאי השיעור:

- 1. הצרות ואי ספיקה של המסתם – דגש יושם בעיקר על אי ספיקה של המסתם
- 2. אטיולוגיה
- 3. תסמינים קליניים
- 4. בדיקה פיסיקלית
- 5. ממצאי עזר – א.ק.ג. צ.חזה
- 6. אקו המודינאמיקה,
- 7. המלצות לטיפול.

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's – MITRAL VALVE DISEASE

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 237, Valvular Heart Disease pp. 1929-1937

שיעור רביעי-חמישי: מחלות המסתם האאורטלי

מרצה: דר' סלים דבאח

נושאי השיעור:

1. הצרות ואי ספיקה של המסתם – דגש יושם בעיקר על הצרות המסתם
2. אטיולוגיה
3. תסמינים קליניים
4. בדיקה פיסיקלית
5. ממצאי עזר – א.ק.ג. צ.חזה
6. אקו המודינאמיקה,
7. המלצות לטיפול.

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's -AORTIC VALVE DISEASE

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 237, Valvular Heart Disease pp. 1937-1946

שיעור שישי-שמיני: סדנת אק'ג

תרגול

חלוקה לקבוצות – אתן בהמשך.

יום הוראה שישי: 6.3.2016

שיעור ראשון-שני: קרדיומיופטיות

מרצה: דר' שמי קרסו

נושאי השיעור

1. קרדיומיופטיה מורחבת איסכמית ואידיופטית
2. קרדיומיופטיה היפרטרופית ראשונית ומשנית

פתוגנזה, פרזנטציה קלינית, הדמיה, אבחון ועקרונות הטיפול

חומר קריאה חובה לבחינה:

KUMAR AND CLARK, Cardiomyopathy

שיעור שלישי-רביעי: הפרעות קצב על חדריות

- מרצה: דר' רון סלע
נושאי השיעור
1. אטיולוגיה
 2. פתופיזיולוגיה,
 3. פרמקולוגיה
 4. טיפול פולשני
 5. סימפטומים וזיהוי

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's – Tachyarrhythmias

חומר קריאה נוסף

Harrison's: Chapter 233, The Tachyarrhythmias pp. 1878-1886

שיעור חמישי- שישי: אי ספיקת לב

- מרצה: דר' עופר אמיר
נושאי השיעור:
1. אטיולוגיה והגדרות- אי ספיקה חדה וכרונית, קלסיפיקציה לפי Killip ולפי NYHA
 2. אפידמיולוגיה
 3. המודינמיקה
 4. הערכה קלינית ודימות
 5. סיווג
 6. פרמקולוגיה
 7. התערבות פולשנית

חומר קריאה:

חומר קריאה חובה לבחינה:

KUMAR AND CLARK – HEART FAILURE

חומר קריאה נוסף:

13Harrison's: Chapter 234, Heart failure and cor pulmonale pp. 1901-19

שעור שביעי-שמיני : הפרעת קצב חדריות וקוצבים

מרצה:

נושאי השיעור:

1. אטיולוגיה
2. אלקטרופיזיולוגיה
3. טיפול תרופתי – מיידי וקבוע
4. טיפול פולשני

חומר קריאה חובה לבחינה:

Kumar and Clark Clinical Medicine:

כל הפרק על VENTRICULAR TACHYARRHYTHMIA עד אי ספיקת לב.

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 233, The Tachyarrhythmias pp. 1890-1895

Harrison's: Chapter 233, The Tachyarrhythmias pp. 1896-1900

יום הוראה שביעי: 7.3.2016

שעור ראשון-שני: הזדקנות מערכת הדם – חלק א.

מרצה: דר' נג'יב דאלי

נושאי השיעור:

1. פתופיזיולוגיה של מיאלופיברוזיס, חסר ויטמין B12, חסר ברזל, תת תריסיות ודלקת כרונית

חומר קריאה חובה לבחינה:

Not so benign haematology: anaemia of the elderly

British Journal of Haematology, 2011: 156, 173–185

שעור שלישי-רביעי: הזדקנות בלות ובריאות האשה המזדקנת

מרצה: דר' נסיה לנג

הזדקנות מע' המין הנשית

מנפאזה

חומר קריאה חובה לבחינה:

Menopause, Margaret-Mary G. Wilson, Clin Geriatr Med 19 (2003) 483– 506

חומר קריאה נוסף

Harrison's: Chapter 348, pp. 3040-3046

שעור חמישי-שישי: הלב המזדקן

מרצה: דר' שאול עטר

נושאי השיעור

1. הגדרות, אפידמיולוגיה
2. מאפיינים קליניים
3. דרכי אבחון
4. שיקולים קליניים בבחירת טיפול

שיעור שביעי-שמיני: הזדקנות מע' הנשימה

מרצה: דר' בשארה האשם

נושאי השיעור:

1. פיזיולוגיה של מערכת הנשימה בהזדקנות
2. תפקודי נשימה בחולה המבוגר
3. Asthma, COPD ומחלות ריאה בהזדקנות – היבט אפדמיולוגי וקליני

חומר קריאה חובה לבחינה:

Effect of aging on respiratory system

physiology and immunology, *Clinical Interventions in Aging* 2006:1(3) 253–260

Harrison's: Chapter 260, Chronic Obstructive Pulmonary Disease pp. 2151-2160

יום הוראה שמיני: 8.3.2016

שיעור ראשון-שני: מחלת לב דלקתית

מרצה: דר' דיאב גאנם

נושאי השיעור

1. פריקרדיטיס – אטיולוגיה, זיהוי, טיפול, סיבוכים
2. מיוקרדיטיס - אטיולוגיה, זיהוי, טיפול, סיבוכים

חומר קריאה:

חומר קריאה חובה לבחינה:

Kumar and Clark Clinical Medicine: Myocardial diseases
Pericardial diseases

שיעור שלישי-שישי: הזדקנות מע' העיכול

מרצה: דר' מיכל כרמיאל

1. פיזיולוגיה של מערכת העיכול המזדקנת
2. הפרעה בתנועתיות המעי בזקנה: דיספגיה, עצירות שלשול
3. תהליכי איסכמיה ואטרופיה במערכת העיכול
4. הכבד המזדקן

חומר קריאה:

חומר קריאה חובה לבחינה:

**Physiology of the ageing gut
Curr Opin Clin Nutr Metab Care 2013, 16:33–38**

חומר קריאה נוסף:

לנושא הראשון:

לנושא השני:

Harrison's: pp. 2438-2446;

Harrison's: pp. 297-300; 308-318; 2502-2510;

לנושא השלישי:

Harrison's: pp. 2510-2513; 2457-59; 2473-74

לנושא הרביעי:

Harrison's: pp. 2592-2602;

יום הוראה תשיעי : 9.3.2016

שיעור ראשון-רביעי: הזדקנות מע' הכליות

מרצה: דר' עוואודה מוחמד

נושאי השיעור:

חומר קריאה חובה לבחינה:

שיעור חמישי-שישי: אתיקה של סוף החיים

מרצה: דר' מירי בנטוויץ

שיעור שביעי-שמיני: המשך הזדקנות מערכת הדם – חלק ב'

מרצה: דר' נג'יב דאלי

הנושא: ממאירויות המטולוגיות שכיחות בגיל המבוגר

יום הוראה עשירי : 10.3.2016

שיעור ראשון: בוחן

שיעור שני: הזדקנות מע' השריר והשלד
מרצה: פרופ' דויד קרסיק
נושאי השיעור:

Musculoskeleton: A concept
Paracrine and Endocrine Crosstalk Between Muscle and Its "Neighbors"
Etiology of Common Musculoskeletal Age-Related Conditions
Osteoporosis and Sarcopenia
Menopause and Sarcopenia
Pleiotropic Genes

חומר קריאה חובה לבחינה:

[The genetic pleiotropy of musculoskeletal aging, Karasik et al.](#)

[Frontiers in Physiology, August2012|Volume3|Article303](#)

לבחינה יש לקרוא עמודים 1 עד 4

שיעור שלישי: אוסטאופורוזיס
מרצה: דר' עדווי פיאד
נושאי השיעור:
הגדרות
פתוגנזה
אטיולוגיה
גורמי סיכון
אבחון וטיפול
מניעה

חומר קריאה חובה לבחינה:

[Kumar and Clark: Osteoporosis](#)

בפרק של מחלות ריאומטולוגיות

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 354, Osteoporosis pp. 3120-3127
The Lancet: 2011;377: 1276-1287

שיעור רביעי : נפילות ושברים

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

נושאי השיעור:

שכיחות

גורמי סיכון

סיבוכים

מניעה

חומר קריאה:

1. להגיש את מטלת סרט ההליכה ואומדן סיכון לנפילות.

חומר קריאה נוסף:

Falls in the elderly Spectrum and prevention Can Fam Physician 2011;57:771-6

שיעור חמישי-שמיני : מחלות מפרקים בגיל המבוגר

מרצה: דר' מוחמד עדווי.

אפידמיולוגיה

פתופיזיולוגיה

תסמונות קליניות

אוסטיאוארטריטיס:

חומר קריאה חובה לבחינה:

Davidson's Principals and Practice of Medicine: Osteoarthritis

בפרק של המחלות הריאומטולוגיות

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 332. Osteoarthritis, pp. 2828-2836

The Lancet, 2011; 377: 2115-2126

יום הוראה אחד-עשר : 13.3.2016

שיעור ראשון: הזדקנות מע' הראיה

מרצה: דר' יוסי פיקל

1. קטרקט

2. גלאוקומה

3. AGE RELATED MACULAR DEGENERATION

חומר קריאה:

Harrison's: Chapter 28, Disorders of the Eye pp. 234-235

שיעור שני-שלישי: כאב

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

נושאי השיעור

1. הגדרות ומנגנונים
2. אטיולוגיה
3. אפידמיולוגיה
4. טיפול תרופתי ולא תרופתי

חומר קריאה חובה לבחינה:

Harrison's chapter 11: Pain pathophysiology and management. PP 93-101.

אין צורך לזכור טבלא 11.1 בעמוד 98

שיעור רביעי-חמישי: היסטולוגיה ופתולוגיה במוח המזדקן

מרצה: דר' אוון אליוט

נושאי השיעור

1. גנטיקה והיסטולוגיה של מח' אלצהיימר
2. גנטיקה והיסטולוגיה של דמנציות אחרות
3. המח בזקנה תקינה

חומר קריאה:

A review on Alzheimer's disease pathophysiology and its management: an update.

Kumar A, Singh A, Ekavali. Pharmacol Rep. 2015 Apr;67(2):195-203. doi:

10.1016/j.pharep.2014.09.004.

שיעור שישי: מחלת אלצהיימר ודמנציות אחרות – חלק א

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

נושאי השיעור:

1. אפידמיולוגיה
2. אטיולוגיה
3. פתופיזיולוגיה והיסטולוגיה
4. גנטיקה
5. הסתמנות קלינית
6. דרכי טיפול

חומר קריאה חובה לבחינה:

Kumar and Clark: Dementia

בפרק על מחלות נוירולוגיות

חומר קריאה נוסף על דמנציה:

1. Harrison's Chapter 371: Dementia, pp. 3300-3316

2. Alzheimer's Disease Clinical and Research Update for Health Care Practitioners, Journal of Aging Research, Volume 2013 (2013), Article ID 207178, 9 pages
3. Burns A. Dementia, BMJ 2009
4. Peterson RC, Mild Cognitive impairment, NEJM 2011: 364: 2227 – 2234
5. Querfurth, Alzheimer's Disease, NEJM, 2010: 362:329-344

יום הוראה שתים-עשר : 14.3.2016

שיעור ראשון-שני: הערכת תנועה בגיל המבוגר ותרגול
מרצה: דר' מיכל אהרונוביץ'
נושאי השיעור:

- מושגים בסיסיים בנייתוח הליכה.
- דגם הליכה נורמאלית.
- הערכת הליכה.
- הפרעות הליכה בגיל המבוגר.

חומר קריאה:

Harrison's: Chapter 24, Gait and Balance Disorders. pp. 192-196

שיעור שלישי-רביעי: משפט זקנה

מרצה: פרופ' איסי דורון

נושאי השיעור

1. גילנות.
2. זכויות זקנים
3. המודל הרב מימדי של משפט וזיקנה

חומר קריאה חובה לבחינה:

1. ישראל דורון, על העיוורון הגילני של בית המשפט העליון

שיעור חמישי שישי: דיכאון בגיל המבוגר

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

נושאי השיעור:

אפידמיולוגיה

אטיולוגיה ופתופיזיולוגיה

הסתמנות קלינית

טיפול תרופתי ולא תרופתי

חומר קריאה חובה לבחינה:

Depression in the Elderly, N Engl J Med 2014;371:1228-36

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 349, pp. 3536-3539

יום הוראה שלושה-עשר: 15.3.2016

- שיעור ראשון-שני: המשך מחלת אלצהיימר ודמנציות אחרות – חלק ב**
 מרצה: דר' אמיתי אוברמן
1. הסתמנות קלינית
 2. דרכי טיפול

- שיעור שלישי-רביעי: פרמקולוגיה גריאטרית**
 מרצה: דר' אמיתי אוברמן
1. שינויים פיזיולוגיים בזקנה המשפיעים על השימוש בתרופות
 2. בעיות שכיחות בטיפול תרופתי בגיל המבוגר
 3. POLYPHARMACY
 4. קריטריונים לשימוש והמנעות משימוש בקבוצות תרופות שונות בגיל המבוגר
 5. התמודדות עם אתגרי הטיפול התרופתי בגיל המבוגר.

חומר קריאה חובה לבחינה:

נדרש לקרוא תקציר, הקדמה ודין של המאמר.

Emergency Hospitalizations for Adverse Drug Events in Older Americans
Daniel S. Budnitz, et al.
NEJM. november 24, 2011

חומר קריאה נוסף:

1. Prescribing for Older Adults:
MOUNT SINAI JOURNAL OF MEDICINE, 2011; 78:613–626
2. STARTing and STOPPing Medications in the Elderly
3. Updating the Beers Criteria for Potentially Inappropriate Medication Use in Older Adults. ARCH INTERN MED/VOL 163, DEC 8/22, 2003

- שיעור חמישי: דליריום**
 מרצה: דר' אמיתי אוברמן
 נושאי השיעור:
1. הגדרה
 2. אפידמילוגיה
 3. פתופיזיולוגיה
 4. אטיולוגיה
 5. הסתמנות קלינית

- 6. מניעה
- 7. טיפול תרופתי ולא תרופתי

חומר קריאה חובה לבחינה:

In the clinic. Delirium “by Marcantonio, Annals of Internal Medicine 2011.

כ"כ יש להגיש את המטלה המקוונת

**CBL | COMPUTER BASED LEARNING
Geriatric Medicine THIRD EDITION**

- 1. יש להיכנס לקובץ - GERIATRIC MEDICINE – CBL COMPUTER BASED LEARNING שנכתב באוניברסיטת EMORY באטלנטה – ארה"ב ונמצא במודל.
- 2. יש לקרוא את עמודים 6 עד 9
- 3. יש להמשיך ולקרוא את תאור המקרה של דליריום - עמ' 10-15.
- 4. אח"כ להיכנס לקישור (אתר לימוד מקוונן) כאן: < [SAGE Module on The Confused Patient in the Hospital](#) וללמוד אותו ולענות על השאלות בסופו עמ' לקבל תעודת סיום...
- 5.
- 6. יש לשלוח לאפרת אביגד – עוזרת ההוראה במייל efratavigad@gmail.com את "תעודת הסיום" של אותה מודולה וכ"כ את התשובות למקרה בעמודים 13-14 בקובץ של ה - CBL.

חומר קריאה נוסף:

Harrison's: Chapter 25, Confusion and Delirium. pp. 196-201

יום הוראה ארבע-עשר: 16.3.2016

שיעור ראשון-שני: דמנציה-הקדמה וסרט
מרצים: דר' אמיתי אוברמן ודר' מירי בנטוויץ

שיעור שלישי: טקס יום השואה

שיעור רביעי: דיון בקבוצות עם פסיכולוגים.

שיעור חמישי: פאנל בני משפחה של מטופלים הלוקים בדמנציה.
שיעור שישי: המשך דיון בקבוצות

יום הוראה חמישה-עשר: 17.3.2016

שיעור ראשון: בוחן

שיעור שני-שלישי: הטיפול בסכרת בגיל המבוגר

מרצה: דר' ברכה דגן
נושאי השיעור:
אפידמיולוגיה
סיבוכים
עקרונות האבחנה
ההמלצות הטיפוליות בגיל המבוגר.
חומר קריאה חובה לבחינה:

Diabetes in Older Adults. Diabetes Care 2015;38(Suppl. 1):S67–S69

**Diabetes in older adults. Diabetes Care 2012;35:2650–2664.
Kirkman MS, •Briscoe VJ, Clark N**

חומר קריאה נוסף:

Sue Kirkman M, Briscoe VJ, Clark N, et al. Diabetes in older adults: a consensus report. J Am Geriatr Soc. 2012;60(12):2342–56

Ahmed H. Abdelhafiz • Alan J. Sinclair. Management of Type 2 Diabetes in Older People. Diabetes Ther.

שיעור רביעי: הגבר המזדקן
המרצה – דר' רן כץ
נושאי השיעור:
אנדרופאזה

חומר קריאה חובה לבחינה:

Andropause:an old concept in new clothing Clin Geriatr Med 19 (2003) 507– 528

שיעור חמישי : הזדקנות מע' השתן
מרצה: דר' רן כץ
1. אי שליטה על סוגר השתן
2. חסימת דרכי שתן

שיעור שישי-שביעי: הערכה תפקודית
מרצה: דר' יונתן גרוסמן
נושאי השיעור:
1. הגדרות
2. תחומי בדיקה
3. כלי אומדן
4. הגדרות תפקודיות

חומר קריאה חובה לבחינה:

Quinn T, McArthur K, Ellis G, Stott D: Functional assessment in older people.
BMJ 2011, 343:d4681

יום הוראה שש-עשר: 20.3.2016

יום לימוד במרכז לותיקי הגליל בתל חי

מרצה: הגב' עינת פורת

נושאי ההרצאות:

1. פסיכולוגיה וסוציולוגיה של הזקנה והשפעתם על בריאות וחולי בגיל המבוגר
2. סדנאות תקשורת
3. מפגש בין דורי

יום הוראה שבעה-עשר: 21.3.2016

שיעור ראשון-שני: הטיפול בסוף החיים

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

נושאי השיעור:

1. תהליכי סיום החיים
2. טפול פליאטיבי

חומר קריאה חובה לבחינה:

1. Harrison's chapter 9: Palliative and End of Life Care. Pp. 67-72
2. William H. Frist, MD, and Martha K. Presley, MD, JD, Training the Next Generation of Doctors in Palliative Care Is the Key to the New Era of Value-Based Care. Acad Med. 2015;90:268–271.

שיעור שלישי: אתגרי השימוש בקנביס רפואי

מרצה: הגב' ליאת בני

חומר קריאה חובה לבחינה:

1. נוהל משרד הבריאות 2014 – במודל
2. נוהל 106 במודל

שיעור רביעי: שיקום

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

שיעור חמישי-שישי: השלמות

מרצה: דר' אמיתי אוברמן

שיעור שביעי – משוב – דר' אמיתי אוברמן

שיעור שמיני: מיניות בגיל המבוגר

מרצה: דר' יהונתן גרוסמן

מרצה: דר' יהונתן גרוסמן

1. הגדרות
2. עובדות ויתרונות של פעילות מינית בגיל המבוגר
3. מיתוסים
4. סיבות להעדר פעילות מינית
 - a. בריאותיות – פיזיות ונפשיות
 - b. תרופות
 - c. הפרעה בתפקוד המיני
5. שינויים פיזיולוגיים
6. הערכת ההפרעה המינית אצל מבוגרים
7. טיפולים

חומר קריאה חובה לבחינה:

Sexuality and disease John E. Morley, MB, BCha,b,* , Syed H. Tariq, MDa,b
Clin Geriatr Med 19 (2003) 563– 573

יום הוראה שמונה-עשר: 22.3.2016

תזונה בגיל המבוגר

רפואה מונעת בגיל המבוגר

מחקר ישומי -הזדקנות המע' האנדוקרינולוגית

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: מעבר קורסים קודמים:

חובות / דרישות / מטלות:

1. קריאה מונחית על פי הרשימה שתתעדכן בתחילת הקורס הכוללת פרקים מספרי הלימוד ומאמרים עדכניים.
2. הכנת מטלת הליכה ואומדן סיכון לנפילות בבית וסביבה – עד כל 2 סטודנטים ביחד
3. הכנת מטלת דליריום – כל סטודנט בנפרד
4. הגשה בכתב של ראיון מובנה עם קשיש בסוף קורס מעבר – כל סטודנט בנפרד
5. יתכנו מטלות נוספות במהלך הקורס

הערכה:

מרכיבי הציון הסופי

ציון מסכם של הבחנים שיערכו לאורך הקורס. הגשת כל המטלות וביצוע המשימות הם תנאי להצגת מרכיב הציון הסופי. אי הגשת כל המטלות בעיתן תמנע הצגת הציון הסופי.

ד. ביבליוגרפיה:

ספרי הקריאה העיקרים נמצאים באתר של הספרייה

באתר של CLINICAL KEY

4. Davidson's Principles and Practice of Medicine, Twenty-Second Edition, 2014
5. Kumar and Clark's Clinical Medicine, Eighth Edition, 2012
- 6.

באתר של ACCESS MEDICINE:

7. HARRISON'S TEXT BOOK OF INTERNAL MEDICINE

מומלץ לקרוא את כל הפרקים המצויינים.

חומר מחייב למבחנים מודגש בכחול. לעתים מקור חובת הקריאה הוא מאמר, או אתר הוראה מקוונן ו/או פרק מאחד מהספרים. מאמרים וחומרים נוספים נמצאים במודל.

ה. בחנים:

הבחנים יערכו בימי ראשון בבוקר על החומר שנלמד בשבוע הקודם. החומר למבחן יכלול את החומר המועבר בכתה ובקריאת החובה. מספר שאלות יהיו על החומר שנלמד לבחינה הקודמת

1. בוחן ראשון של הקורס יערך ב- על תוכן ההוראה של השבוע הראשון של הקורס.
2. בוחן שני של הקורס יערך ב- על תוכן ההוראה של השבוע השני של הקורס
3. בוחן שלישי של הקורס יערך ב-
4. בוחן רביעי של הקורס על שלושה הימים האחרונים של הקורס יערך ב- . יתכן והבחינה ב- תבוטל והבחינה ב- תהיה על כל החומר ב- 8 ימי הלימוד האחרונים של הקורס.
5. יתכן ויהיו עוד שינוי אחד או שתיים בתאריכי הבחינות. בכל מקרה, מידע ימסר על כך לפחות שבוע קודם לכן

6. במידת הצורך, מועד א של הבחינה המסכמת תערך במהלך קורס המעבר – במהלך השבועיים לאחר סיום הקורס.

ו. נוכחות:

עפ"י הנחייתו של פרופ' אמנון אלבק סגן הרקטור של אוניברסיטת בר-אילן:
"חלה חובת נוכחות בכל ההרצאות. סטודנט שיעדר מיותר משתי הרצאות ניתן למנוע ממנו מלהיבחן."

בהצלחה רבה !!